

Свети свештеномученик Климент Анкирски

За време цара Валеријана, 258 године, роди се свети мученик Климент у главном граду Галатије Анкири од оца незнабошца и мајке хришћанке. Мајка му Ефросинија беше из хришћанске куће, добро васпитана и обучена у хришћанској вери. Удадоше је преко њене воље за човека незнабошца, јер су њени родитељи очекивали да се збуду речи апостолске: Освети се муж некрштен женом крштенном (1 Кор. 7, 14). Али се њихово очекивање не испуни, јер он, зароњен душом у дубине незнабоштва и обузет тамом идолодemonства, није хтео ни да погледа ка светлости Христовој. Усто се на све могуће начине старао да и супругу своју Ефросинију привуче у своје зловерје. А и она се исто тако трудила да га изведе на пут истине. Дан и ноћ му је говорила и стазу спасења показивала, али ништа није успела, јер му се срце било окаменило. И мољаше се она Христу, да се смилује на њих и учини да они, сједињени телесно, буду сједињени и духом у светој вери. А ако је то немогуће, онда да се и телесно растану, пошто нису једнога духа.

Господ наш Исус Христос, слушајући молитве слушкиње своје, смилова се на њу, и убрзо је ослободи незнабожног мужа. Јер овога, пошто је био камена срца и непоправљив, Господ потпуно одбаци, и он умре, оставивши после себе супрузи првенче у повоју, мушко детенце. Блажена Ефросинија

одгајиваше своје чедо више побожношћу него млеком. И просветивши га светим крштењем, она га принесе Христу. А даде му име Климент, што на грчком језику значи: ластар винове лозе. И ово му име даде као пророчица, предвиђајући да ће он бити ластар истинског чокота – Христа, који ће родити многе гроздове душа људских. И прорече за њега, да ће бити изванредан исповедник пресветог имена Христовог, и крв своју пролити, и душу своју за Њега положити, и постати Христов страдалник и мученик. И учаше га светим књигама и добром владању, и упућиваше на сваку врлину.

Дете растијаше телом и разумом. И кад му беше дванаестак година, мајка његова, света Ефросинија, приближаваше се својој блаженој кончини, коју и унапред дознаде. И лежећи болесна на постељи, она жељаше да јој син буде не толико наследник њеног убогог материјалног имања, него наследник њеног нематеријалног духовног богатства: врлина. И поучаваше га матерински, грлећи га, љубећи га и говорећи: Чедо моје, чедо мило, сироче од повоја, које ни оца не памтиш. Али ниси сироче, јер ти је отац – Христос Бог, који те обогаћује својим дарима. Ја те, чедо, родих телом, а Христос Бог те роди Духом. Стога знај, да ти је Он отац, а ти Њему син. И пази, да твоје усиновљење Богу не буде узалуд. Служи само Христу Господу! У Христа полажи наду своју! Јер је Он ваистину спасење наше, и живот бесмртни. Он с неба сиђе к нама, да нас са собом узведе на небо. Он нас учини децом својом милом, и обожи нас. Ко таквоме Господу служи, избавиће се свих замки ђаволских, згазиће змије и шкорпије, и савладати сваку непријатељску силу. Јер ће не само посрамити незнабожне царева, књажеве и мучитеље, који се клањају идолима и демонима, него ће размрскати главе и самим демонима које они поштују.

Затим, лијући сузе, и испунивши се благодати Божје, мати поче пророчки претсказивати шта ће са њим бити и, говораше: Молим те, чедо мило, молим, да ми за све моје муке и патње око тебе, учиниш један поклон, јер ће настати опасно време, и близу је гоњење које дише страшном јарошћу и претњом, и ти ћеш бити, како Господ наш каже, вођен пред царева и владаре Њега ради (Мт. 10, 18). Учини ми ову част, сине! Стој смело и јуначки за Христа, и чувај чврсто и непоколебљиво веру Његову! А ја се, о срце моје, надам у Христа мог, да ће ускоро заблистати на теби венац мучеништва, и у моју част и на спасење многих душа. Стога припреми срце своје за подвиг мучеништва, да те време подвига не би затекло неприпремљеног. Знај да је корисно бити кушан невољама, као злату у огњу! Али се не бој! Страдање је привремено, награда је вечна; невоља пролази брзо, радост остаје вечито; овде мало срамоте, а у Бога вечна слава. Претње и муке од мучитеља су краткотрајне;

јарост царева земаљских бива исмејана, и вене слава њихова; гаси се огањ, спремљен од њих за Христове мученике. Мач њихов рђа разједа; сила њихова пропада. Нека те ништа такво не одвоји од Христа Господа! Гледај у небо, и отуда очекуј велику, изобилну и вечиту награду од Бога! Бој се Божјег величанства! ужасавај се његовог суда! трепти од његовог свевидећег ока! Јер који су се одрекли Њега, за њих је спремљен огањ неугасиви и црв неумирући. А који су познали славу његовог Божанства, и никако не отпадају од Њега, њих чека неизрецива радост и весеље и наслађивање са светим Исповедницима. Нека ми то, о преслатки сине мој, буде поклон од тебе за моје порођајне муке око тебе, за трудове у васпитању: да ти, плод утробе моје, постанеш исповедник Господњи, и ја се назовем мучениковом мајком, и прославим се у удовима сина који страдају за Христа! Потруди се дакле да страдаш за Пострадалог ради нас, да би се од Њега удостојио великих блага, и да ја због тебе будем удостојеиа тих блага са светима. Ето ја, сине мој, стојим на прагу кончине моје, и овај видљиви свет неће ми гранути сутрашњим даном. А ти си ми светлост у Христу, и живот мој у Господу! Зато те молим, срце моје, да се не постидим у својој нади, него да се, по апостолској речи, спасем ради порога свог (1 Тм. 2, 15). Родих те, чедо, да страдам у теби као у свом сопственом телу. Крв што си од мене добио, не штедећи пролиј, да би ради ње и ја добила почаст. Дај тело на ране, да се и ја због њих развеселим пред Господом нашим, као да сам сама за Њега страдала. Једном је једна Јеврејка седам синова принела Богу на мучеништво за веру, и у седам тела синова својих страдајући једном душом својом, остала непобедивом. А ти ћеш ми један довољан бити за славу у Господа мог, ако се за веру будеш јуначки борио. Ето, ја сада одлазим од тебе, и идем испред тебе Богу. Телом одлазим, али се дух мој неће одвојити од тебе, да би се с тобом удостојила припасти к престолу Христовом, хвалећи се пред Њим твојим страдањима и китећи се твојим подвизима. Јер и корен, сакривен под земљу, орошује се истом росом, којом и видљиве гране над земљом. – Тако блажена мајка цео дан пред светом кончином својом поучаваше сина свог милог, грлећи га и љубећи му главу, очи, лице, уста, груди, и руке, и говорећи: О, сада сам блажена, јер целивам удове мученичке! – И после таквих многих речи, она наслони на њега главу своју, и предаде душу своју у руке Господа свог, и отпочину у мцру.

После чесне смрти и сахране своје мајке Климент остаде пуко сироче. Једино је Бога имао за оца. А Бог, општи Промислитељ свих, који се брине о сиротанима и ништима, даде маломе Клименту другу мајку. Јер у том граду живљаше једна благородна, угледна и богата жена, по имену Софија, пријатељица Климентове мајке, блажене Ефросиније. Та Софија живљаше по

Богу, проводећи у молитвама дан и ноћ. Пошто није имала деце, она узе к себи као сина блаженог дечка, светога Климента, и вољаше га као рођено своје чедо, и стараше се о њему свом душом. У то време настаде велика глад у Галатији, те су незнабожни Јелини остављали децу своју по путевима, јер нису имали чиме да их хране, а и сами су умирали од глади. Тада свети Климент стаде ту децу доводити у дом Софије, друге мајке своје; и ту их од њеног имања неговаше, одеваше, школоваше, и светом крштењу привођаше. И претвори Софијин дом у сиротиште и школу, те Софија постаде мајка многој деци у Богу, боља мајка од оних које су их телесно родиле. Јер она децу рађаше духовно, васпитавајући их у хришћанској вери.

Свети Климент још у младим годинама стече разум човека савршена: поче од младости своје умртвљавати тело своје постом и уздржањем, живећи монашки. Уздржаваше се од меса, а храњаше се хлебом и зељем; пиће му пак беше вода. У томе беше сличан тројици светих Младића, чија тела, навикнута на пост, остадоше неповређена двоструким огњем: и унутрашњим огњем природне похоте, и спољашњим огњем пећи. А пошто тада у тој земљи беше мало хришћана, блажени Климент беше међу њима као неко божанско светило, светлећи многим светлосту богопознања. Али већ настаде време да се упаљена свећа стави на свећањак: да свети Климент, који је светлео врлинама, узиђе на степен свештенства, како би многе просвећивао и путем спасења водио. Стога, по Божјем промислу и једнодушној жељи свих галатијских хришћана, он би изабран и посвећен, најпре за чтеца, а потом за ђакона и презвитера. А после две године, иако није имао више од двадесет година, би посвећен за епископа. И би други Данило: млад по годинама, а разумом и врлинама превазиђе старце, и показа да старост није у годинама него у врлинском животу и мудрости.

Пошто постаде епископ, свети Климент сакупи не само много деце и учаше их књигама, него и старцима постаде учитељ, јелине приводећи хришћанству и крштавајући их, и тако сваки дан умножавајући Христову Цркву. Потом се стаде пророштво његове блажене мајке Ефросиније збивати, и њему сеодасвуд поче плести венац мученички. Диоклецијан мучитељ, чим постаде цар, још прве године владавине своје разасла по целој римској царевини писмена наређења свима кнезовима, великашима, намесницима, управитељима, војводама и градоначелницима, да на све могуће начине убијају и уништавају све који исповедају име Христово. И у тим својим наредбама прећаше да ће оне кнезове и великаше, који не буду ревносно испунили његово наређење о уништавању хришћана, предати на равне муке с хришћанима и побити; а онима који се покажу ревносни у мучењу и убијању

хришћана, обећаваше богатство и почести. Стога се по целом римском царству, у свима покрајинама и градовима, царски намесници и властела дадоше на гоњење хришћана, једни бојећи се царевих претњи, а други желећи да угоде цару и добију одликовање. И стараху се свим силама да истребе са земље име хришћанско.

У то време стиже у Галатијску покрајину царски намесник Домицијан. И ревносно тражаше хришћане да их, по царевом наређењу, побије. Тада свети Климент, епископ анкирски, би оклеветан од незнабожаца да забрањује клањати се њиховим великим боговима, а многе приводи своме Христу. И одмах нареди Домицијан да га ухвате и доведу њему. И најпре покуша да ласкавим и обманљивим речима придобије светитеља за своје безбожје, говорећи: Држим да оптужбе које су ми предате против тебе нису истините, јер твоје лице, и честан изглед, и кротка нарав, показују да си ти човек изврстан, благородан, mudar и паметан. А оно што је против тебе изнесено, то су дечје бесмислице. Реци нам дакле сам што о себи, јер ћемо од тебе сама лакше сазнати истину, ако нам и нешто мало рекне твоја мудрост.

Свети епископ му одговори: Наша мудрост и разум је Христос, Син Бога Оца, чијом речју све би створено; од Њега имамо и говор и разум. Мучитељ рече: Ето, изненада си нас увредио, почевши да нам у самом почетку говориш бесмислице. Него, ја ти саветујем: одбаци та некорисна причања, и принеси жртву боговима. Јер је познато да свакога, који богове ниподаштава, очекују муке, а свакога, који их поштује и клања им се, очекују почести. А пример тога сам ја сам: јер сам због поштовања богова дошао до овако великог положаја. И благодарим боговима за њихово велико добротворство: они поштују оне који њих поштују, а муче оне који не желе да им се клањају.

Насмеја се светитељ на ове намесникове речи, и одврати: Али ми, царски намесниче, сасвим смо супротног схватања: јер ваше поклоне сматрамо за штету, ваше почести – за срамоту, и велики положај – за работу заробљеничку; а ружења, претње, муке сматрамо за насладу и утеху, па штавише – помоћу њих се сједињујемо с Богом. Знајући то, не надај се да ћеш нас ичим одвратити од вере. То нећеш постићи ни обећавајући почести и поклоне, ни претећи мукама.

Ове светитељеве речи наљутише Домицијана. И оштрије гледајући у светитеља, он рече: Како видим, кротко разговарајући с тобом ја те навукох на гордост. И није ни чудо, јер, како чух за тебе, ти се стално бавиш око деце, па и сам имаш детињу памет. Уосталом, ако богове не умилостивиш жртвама, знај бићеш осућен на смрт. И то не на неку брзу смрт, на какву се ти надах,

него ће тој љутој смрти претходити велике и разне муке. И тако ћеш ти, зли, ужасно завршити; и бићеш другима за пример, да се и остали поуче страшном погибијом твојом.

Свети Климент одговори: Пошто си споменуо децу, онда знај, да сам се ја трудио да децу научим оној мудрости коју не знају ни они најстарији и најмудрији међу вама. Јер се истинска мудрост Божја скрива од мудраца и паметњака овога света, а открива се деци (Мт. 11, 25). Ја се хвалим и објављујем, да Богу моме приносим духовне и словесне жртве, а не као што ваши жречеви приносе потоке крви, дим и смрад, помоћу којих ви безумно прштујете своје богове. А ја, када крв своју будем пролио за Бога мог, принећу Му је на жртву. Тиме ћу, иако не потпуно, а оно делимично узвратити Богу мом што је за мене пролио крв Своју. Јер ме Христос, Цар мој, искупи Својом скупоценом крвљу.

Пошто мученик изговори ово са великом смелошћу, намесник одбаци своју лажну кротост, и отворено показа своју природну љутину и безумље. Он нареди да светитеља нага обесе о дрво, и да му оштрим железним справама стружу и режу тело. Радећи то, слуге викаху на мученика што ниподаштава царске наредбе. И дубоке бразде ораху се на телу светитељевом као на њиви; и велика парчад отпадаху од тела његова, да му се и унутрашњост јасно виђаше. Просто је и очима било тешко то гледати. А светитељ се не поколеба умом, нити промени у лицу, нити уздахну, нити јаукну, нити зајеча у тако страшним мукама. Напротив, беше јачи и јуначнији од оних који су посматрали његове муке; и мање се мучаше од својих мучитеља; и веселим лицем гледајући ка небу, он благодараше подвигостројитеља Христа Бога, и говораше: Хвала Ти, Христе, светлости моја и животе, дисање моје и радости! Благодарим Ти, Животодавче, што си ме оваквог спасења удостојио! Већ се душа моја весели на путу сведочанстава Твојих. Сладак ми је сваки труд љубави Твоје ради. Теби хвала што ме трпљењем крепиш! јер си руку Своју свемоћну пружио к мени грешноме, избављајући ме од јарости намесникове и од руку мучитеља мојих. Јер си Ти сам уточиште свима невољнима!

Док се светитељ тако молио, малаксаше они што га мучаху, и сустадоше. А намесник, видећи где слуге малаксаше, рече мученику: Сматраш ли да си ме својим трпљењем већ победио, јер се слуге моје уморише за један сат? Светитељ одговори: Ја не сматрам тако, него верујем и надам се да Христос који је у мени: Он је победио, побеђује и победиће свакога непријатеља. – И нареди намесник другим слугама да опколе мученика, и да силније муче тело његово од оних првих. И ови мучише непобедивог страдалника дуго, док и

они не малаксаше и од умора као мртви попадаше. Намесник, посматрајући то, чуђаше се и стиђаше што слуге његове малаксаше, па нареди да мученика скину с дрвета. А светитељ беше такав, да је ужасно било гледати га, и немогуће рукама додирнути га: јер му је месо било скинуто са целог тела као нека одећа, и једино су се виделе кржаве кости, те се човек једва могао препознати.

Када намесник виде да мучењем није постигао ништа, он се опет благим речима обрати мученику. А мученик, као што јуначном војнику Христовом доликује, рече мучитељу много горких речи, те га опет разјари. И Домицијан повика: Заиста је овај човек свађалица! Бијте га по лицу и по устима, јер су му само још ти делови тела читави, зато и говоре дрско. Бијте их непоштедно! нека се изједначе са осталим деловима тела! – И би светитељ бијен од слугу песницама по лицу и по устима тако силно, да од тога паде на земљу. Па га и онда камењем удараше по устима, те му и зубе поломише. А мученик, радујући се, говораше: Намесниче царски, ти ми почаст чиниш, а не мучиш ме! Јер и Господа мог Исуса Христа тукоше по устима, и удараше по образима, па се и ја недостојни удостојих тога сада. Првомученик Стефан би засут камењем, па се и ја тиме украсих. Олакшава ми муке то, што страдам угледајући се на страдања Христа мог. И патње моје чини лакима то, што ћу се, пошто их поднесем, са већима и бољима од мене удостојити великих почести.

Мучитељ се удиви оваквом јунаштву мучениковом, па нареди да га одведу у тамницу. Но мислећи да, тако испребијан, он неће моћи на ногама ићи, јер му цело тело беше једна једноставна рана, нареди слугама да га узму за руке и ноге, и однесу у тамницу. А кад слуге приђоше да га узму и носе, он их одгурну од себе, устаде и силом Христовом пође сам, певајући и говорећи: Уље грешника нека не окваси главу моју! (Пс. 140, 5). Видевши то, намесник рече онима око њега: О, како је трпљење и снага у тога човека! Такви би требало да буду цареви војници, да би били изнад свих опасности. Ја овоме више судити нећу, него ћу га послати цару Диоклецијану. Ваљда ће му он долијати, јер је вешт у мучењу. Он увек измисли такве муке и уморства, да цео град Рим дршће од његових пресуда.

После неколико дана светитељ се благодаћу Христовом у тамници исцели од рана, и постаде здрав. Намесник га посла у Рим цару Диоклецијану, написавши све о њему. А светитељ вођен од војника, излазећи из града мољаше се Богу и говораше: О Боже, и Царе неба и земље, и целе васионе, Ти све испуњаваш, и ни од једног се места не одвајаш, у руке твоје предајем

град овај! сачувај њега, и у њему душе оних што верују у Тебе! Сачувај неповређеном Цркву Своју! нека пси и вуци не распуде мало стадо Твоје што је у граду овом, него га умножи ради славе имена Свог! И мене не одвој сасвим од овога града, него на путу и у подвизима боравећи са мном, опет ме врати овамо Ти који си повратио Јакова у дом оца његова и избавио га из руке Исавове; Ти који си људима својим наредио да кости Јосифове изнесу из Египта и сахране их у отачаству, да би се славио кроза све векове! – Пошто се тако помоли Богу, одведоше га путем.

Када светитељ би доведен у Рим, и изведен пред незнабожног цара, цар се удиви видећи светлост лица мученикова и његову телесну снагу, и не хтеде да верује Домицијановом писму, у коме га је извештавао колика је страдања овај хришћанин поднео. Јер сматраше овога телом здрава, лицем весела, као да никакве муке није претрпео. И питаше га цар: Јеси ли ти славни Климент, који је толике муке претрпео.

Онда нареди цар да се на једну страну поставе: злато, сребро, одликовања, скупочена одела, накити, а на другу – оруђа за мучење: железни гребени, железне постеље, оштри бријачи, жеравице, котлови, усијани шлемови, коци, точкови и тешке вериге, и друга многа оруђа. Цар погледа на мученика, и указујући руком на злато и богате дарове рече: То ти поклањају богови наши, ако им се станеш клањати и жртве приносити. Светитељ окрену главу од тих дарова, као од ствари рђавих, поганих и смрдљивих, и погледа незаслужних, и с уздахом рече: Нека ти дарови буду боговима вашим на пропаст!

Тада цар, грозно гледајући, показа руком на оруђе за мучење, и рече светитељу: То је спремљено за оне који не верују у наше богове. – Храбри мученик Христов одговори му: Када су та мучења тако страшна, шта мислиш, какве ли су тек оне муке које је Бог небески припремио за оне који не верују у Њега? И када дарови ваши изгледају светли и дивни и скупочени онима који земаљски мисле, колико је веће од тога оно што Бог уготови онима који га љубе, оно што око не виде, и ухо не чу, и у срце човеку не дође! (1 Кор. 2, 9). Злато и сребро, – то је неродна земља то – пронађени од људи за спољашње украшавање. А њих огањ измењује, рђа и трење их разједа, разбојници отимају, лупежи краду. Блиставе хаљине су дело црва, храна мољцима, или од бесловесних животиња узета вуна. И више се треба дивити животињама које ту вуну производе, него вама који се њоме китите. Јер се китите и гордите производом бесловесних животиња. А блага нашег доброг Бога, нису ни од кога позајмљена, нити рукама људским израђена, већ су вечна и непроменљива. Њихова је красота безгранична и светлост вечна; не мењају

се; нити их мољац једе, нити рђа квари, нити могу оветшати у току бесконачних векова.

Диоклецијан на то рече: Лепо говориш, али рђаво схваташ, зато се и трудим да те приведем познању богова. Стога и благо разговарам с тобом, саветујући те да се не уздаш у смртног човека. Јер Христос, кога ви поштујете, претрпе многе муке од Јевреја, напоследку би убијен, и умре; а наши богови су увек бесмртни, и никада ништа не претрпеше.

Светитељ одговори: Истину говориш, царе, да су богови ваши бесмртни и нестрадални. Јер како могаху умрети, кад никада живели нису? И како могаху ишта претрпети, кад су неосетљиви? Мораш знати да су начињени рукама људским. Јер камени богови ваши железом и теслом бише истесани, а дрвени – секиром и ножем изрезани, златни пак и сребрни – огњем извајани, бакарни и гвоздени – чекићем исковани. Док су прављени, силне ударце добише, и остадоше – неосетљиви. Бесмртни су, без смрти су, јер никад живели нису; и крхају се, јер никад постојали нису. А Господ мој и Бог, Исус Христос, благоволе да по човечанској природи својој умре телом, да спасе свет и својом божанском силом сатре саму смрт. И учинивши то, васкрсе у трећи дан, и подари нам живот – Себе Самог.

Слушајући светитељево слободно и смело говорење, Диоклецијан се веома разгневи, и нареди да га голог привежу за точак, па да окрећу точак и туку га гвозденим моткама. Док се точак окреташе, кад светитељ биваше горе, бијаху га гвозденим моткама, а кад биваше доле, растојање између точка и земље беше тако мало да су се светитељу кости крхале, и парчад тела отпадала. Дуго мучен на такав начин, мученик се Христов мољаше, говорећи: Господе Исусе Христе, помози ми, и ублажи ми муке, уклањајући љуте болове, јер уздајући се у Тебе, предадох себе на ране. Помози ми као некада светом апостолу твом Павлу, и погледај тело моје страшно изранављено: желим да постанем читав и здрав на славу и исповедање светог имена Твог и да бих за Тебе примио још многе и многе муке на посрамљење и поругу безбожника! Укрепи ме ради имена Твог, јер се уздам у Тебе, животодавца мог.

Док се светитељ тако мољаше, стаде точак као укопан, и сустадоше од умора они што су га окретали. А светитељ, невидљивом руком одрешен, стаде читав и здрав целим телом. А када то видеше, многи од присутног света, дивећи се викаху: Велики је Бог хришћански! – Свети пак Климент, истинска лоза чокота Христова, провидевши Духом да ће се од његових мученичких подвига родити разумни гроздови, громко узношаше хвалу Богу, говорећи:

Благодарим Ти, Боже, Оче небески, што си ми даровао да у овом великом граду страдам за јединородног Сина Твог, који је пострадао за нас, и скупоцену крв Своју пролио за искупљење наше, кога је овде Петар проповедао, Павле објавио, мој имењак Климент прославио, и Онисим исповедио. Сви они и пострадаше за Њега, а сада се славе на небу, и поштују од многих на земљи. Но ускоро ће од врло многих бити поштовани више него цареви земаљски; па ће им се и благоверни цареви клањати.

Ове речи светитељеве као пламен паљаху мучитеља Диоклецијана. То га доведе до беса, и он, не обраћајући пажњу на чудо учињено силом Божјом, заслепљен злом, сав се предаде мучитељској свирепости: нареди да дебелим гвозденим полугама бију светитеља по устима, и полеме му зубе. – А светитељ, бијен по устима, не престајаше говорити, дражећи мучитеља. Иако му слуге пређаху и наређиваху да ћути, но као звоно, што се јаче удара – јачи звук даје од себе, тако и Христов мученик, уколико му више пређаху и уста и зубе полугама ломљаху, утолико он громкије прослављаше Бога, на срамоту гордог мучитеља. Пошто се и сам Диоклецијан умори, и од беса малакса, он нареди да мученика, окована у железне вериге, баце у народну тамницу. Предвече дођоше к светитељу многи људи и благоразумне жене са децом, који тог дана беху видели његово јунаштво. И припадајући к светим ногама његовим, једнодушно га мољаху да их крсти. А светитељ благодараше Бога што се у време тако свирепог гоњења увећава број Његових исповедника. И поучивши их одмах светој вери у Христа, он их крсти све и мало и велико, јер у тамници тој беше воде у изобиљу. И радосно певаше светитељ: Благо онима којима се опростише безакоња, и којима се покрише греси (Пс. 31, 1). А у поноћ велика светлост с неба обасја тамницу. Сви погледаше горе, и видеше дивног младића, светлог као муња, где раширених крила лети и спушта се к светом мученику. И кад слете до њега, стави му у руке хлеб чист и чашу вина, и одмах постаде невидљив. А сви стајаху запрепашћени од овог виђења. Свети пак Климент познаде да је то Тело и Крв Христова, сатвори прописане молитве, и све новокрштене причести Божанским Тајнама кад је већ свитало.

Сваког дана долажаху верни к светитељу, и довођаху са собом друге ради крштења, те се множаше Христово стадо. И тамница постаде као црква, у којој се узношаху хвале Богу. Стражари, видећи то, обавестише цара. И те ноћи слеже се код светитеља мноштво верних. По царевом наређењу војници дођоше, све ухватише, и све их као овце изведоше изван града на заклање. И питаху свакога пред посечење: Одричеш ли се Христа, да би остао у животу? – И не беше ни једног који се уплаши смрти, него сви изјавише жељу да умру за Господа свог. И би тада посечено за Христа врло много људи, и жена, и

деце. Само један младић умаче из руку целата, не што се бојао смрти, већ што је желео да многе и велике муке поднесе за истинитог Бога. Име том младићу беше Агатангел. О њему ће одмах бити речи.

После тога Диоклецијан опет изведе светитеља на суд. И испитујући га много, свирепо га мучаше. Најпре га наог повалише, и врло дуго воловским жилама страшно тукоше. Затим га обесише, и гвозденим гребенима стругоше, док му сво месо не остругаше, те само голе кости остадоше. И рече светитељ мучитељу: Ово тело које стружете, није оно што је изашло из утробе мајчине, јер је то одавно намесник Домицијан потпуно остругао. А у ово ново обуче ме Христос, Творац мој. Но пошто се ви трудите да и њега остружете са костију мојих, ја верујем Христу мом, да ће ме Он опет у такво исто тело обући. Он то може, јер неће нестати блата лончару, него ће се наћи у изобиљу за Његове потребе.

Тада нареди мучитељ да му буктињама пале бедра. А светитељ све слатко трпљаше за сладчајшега Исуса. Дивећи се трпљењу и јунаштву мученика, Диоклецијан рече својима: Многе сам несрећне хришћане мукама уморио, али ни једног овако непобедивог ни видех. Послаћу га стога у Никомидију к Максимијану, као нешто ново, и никада невиђено, нити чујено. Нека се диви телу овом, непобедивом за муке. Јер држим, да ни он никада није нашао човека тако чврста умом и крепка телом.

И нареди Диоклецијан да га окована посаде у лађу, и одвезу на суд другоме цару, Максимијану. А написа Максимијану све шта Климент претрпе од њега у Риму, а шта пре тога од Домицијана у Анкири. Пре но што је светитељ ушао у лађу, гореспоменути Агатангел увуче се кришом у лађу, и очекиваше светог Климента. А кад уведоше светог Климента у лађу, припаде Агатангел к светим ногама његовим, и исприча му како је од њега крштен; обавести га и о погубљењу верних, и о своме бекству. И каза му да је к њему дошао ради тога, да би за Господа Христа заједно са њим све муке поднео, и заједно умро. Обрадова се свети Климент блаженом Агатангелу и толиком његовом усрђу и љубави за Христа Бога, и његов долазак сматраше као долазак анђела Божјег. И захвали Господу, и мољаше Га да укрепи и помогне Агатангела, да његовој младој души да храброст и силу да истраје до краја, и да га удостоји венца мученичког.

Пловећи, свети провођаху дан и ноћ у молитви. А не имађаху никакву храну. Свети Климент није ни марио за то. Он говораше: Ја који у срцу свом имам хлеб – самог Исуса Христа, нећу никада огладнети; и ја који имам воду – благодат Христову, нећу никад ожеднети. – А војници, видећи да Климент и

Агатангел много дана нити једу, нити пију, сажалише се на њих, и нуђаху им хлеб и воду. Они их похвалише за то добро дело, али не примише ни храну ни пиће, говорећи да њих храни Бог који промишља о свима. Јер Анђео Господњи ноћу им доношаше с неба храну, и окрепљаваше их.

После дуге пловидбе пристадоше уз острво Родос. Многи одоше са лађе у град да купе хране. Светитељи молише војнике на лађи, да их пусте да иду у хришћанску цркву да се причесте Божанским Тајнама животворног Тела и Крви Христове, пошто беше недеља. А епископ острва Родоса, богољубиви Фотин чувши за светог Климента, дође са својим свештенством и осталим хришћанима, и замоли војничког старешину да са Климента скине окове, и да га са учеником Агатангелом пусти к њима, обећавајући да ће их без закашњења опет довести на лађу. И на молбу епископа Климент би пуштен. И одведоше свете у малу цркву, пошто у то време на острву Родосу беше мало хришћана.

Епископ нареди да се чита Свето Еванђеље. И клирик отвори књигу и стаде читати ове речи: Не бојте се оних који убијају тело а душе не могу убити (Мт. 10, 28). Слушајући ове речи, свети подигоше очи своје к небу и уздахнуше, а присутни хришћани, гледајући у њих, стадоше плакати. И испуни се црква плачем и уздасима. Онда замоли епископ светога Климента да отслужи свету литургију. И када литургисаше свети Климент, неки свештеници а и неки мирјани, који беху достојни, видеше на дискосу велики жар, из кога излажаше неисказана светлост, која обасјаваше светитеља и присутне, а над олтаром свете Анђеле где круже у ваздуху. И видећи такво чудо, падоше на земљу ничице, и не смејаху гледати у светитеља. По завршетку свете службе епископ Фотин, са осталим хришћанима, одведе свете у свој дом, и угости их. Тада, не само хришћани, него и нехришћани, доведоше светом Клименту многе болеснике; и он их исцели све молитвом и крсним знамењем. Због тога многи јелини стадоше јавно исповедати Христа као истинитог Бога, и мољаху да се крсте. А када војници видеше колики се народ стиче око Климента, уплашише се да им не отму сужња, и тиме им напакосте. Стога га узеше и поведоше на лађу, да га опет метну у окове. Хришћани га испратише са многим сузама и ридањем, не желећи да се одвоје од њега. Пошто дадоше светима последњи целив, и пошто целиваше Климентове окове, они се вратише својим домовима. Лађа отплови, и уз повољан ветар пређе Јегејско Море, и тако стигоше у Никомидију.

Незнабожни цар Максимијан добивши у Никомидији писмо од Диоклецијана, и видевши мученика, удиви се великом трпљењу мучениковом и непобедивом

јунаштву у мукама. Бојећи се пак да га сам истјазава, да не би био посрамљен од мученика, Максимијан га предаде судији Агрипину на истјазавање, а сам се прављаше као да је заузет другим царским пословима. Када свете изведоше на суд, Агрипин упита Климента: Јеси ли ти Климент? Мученик одговори: Ја сам слуга Христов. – Судија нареди да га песницама бију по устима, говорећи: Зашто не називаш себе слугом царевим него Христовим? – Бијен, светитељ говораше: Требало би да и цареви ваши буду слуге Христове; и њихова би владавина била мирна, и мој Христос би им покорио под ноге све народе. – Погледавши пак у светог Агатангела, судија га упита: А ти, ко си? Јер у Диоклецијановом писму нема ништа о теби. – А Агатангел, погледавши у небо, рече: И ја сам хришћанин; а удостојих се хришћанског имена преко овог слуге Божјег Климента. Судија рече: Значи, он је виновник твоје заблуде и љуте смрти. – И нареди да светог Климента обесе нага, и да му бријачима режу тело; и да Агатангела, такође нага, добро бију жилама. Мучен, свети Климент се мољаше Богу за Агатангела, да га укрепи у страдању.

Пошто завршише са мучењем, нареди мучитељ да их обојицу вргну у тамниду. А тамница беше пуна сужања, затворених за разне кривице. Видевши усрдно мољење светих Богу, и угледавши где Анђели Божји посетише и утешише слуге Христове, сужњи бише веома тронути, и припадајући к ногама светог Климента, мољаху га да их приведе своме Богу. Деси се, по промислу Божјем, да тамо бете доста воде за крштење. И пошто им свети Климент даде многе поуке, крсти их све; и отворивши тамницу молитвом, пусти их, говорећи: Идите, децо, и спасите се из руку безбожника! Господ наш Исус Христос нека вас чува!

А када сутрадан сазнаде судија Агрипин за пуштање сужања, страшно се наљути на светитеље. И припреми гледалиште, и баци их зверовима да их зверови поједу. Али зверови ништа не урадише светитељима, него се умиљаваху око њих као пси око својих господара. Онда нареди да се мученицима кроз сваки прст на руци набију усијана шила све до лаката. А присутни народ, не могући да гледа такво мучење, љутито викаху на судију да пусти невине људе. Судија се још више разљути, и нареди да им другим усијаним сврдлима проврте руке од лаката све до рамена. Тада се народ ускомеша, па дохвативши камење, стадоше гађати судију, и громогласно викали: Велики је хришћански Бог! – А судија, уплашивши се народне побуне и граје, побеже дома. Свети пак мученици, пошто их нико не смеде задржати, отидоше на гору Пирамис, на којој су јелини обично приносили жртве својим боговима. И тамо, седећи у идолском храму, молитвом идоле сакрушише, и демоне одатле отераше.

После неколико дана сазнаде судија за њих да су на Пирамису. И оде тамо са жречевима и војницима својим. Свете мученике силно тукоше дебелим моткама, да им кости поломише. Онда их посебно стрпаше у две вреће, које камењем допунише, па вреће зашише, и са горе их бацише у море. Котрљајући се низ стрму планинску падину, светитељи се скотрљаше у море. И сви мишљаху да им је то крај.

Када неки хришћани дознадоше за потопљење светих, хођаху по обали, очекујући да море, као што то обично бива, избаци тела светих мученика. И гле, угледаше две вреће где плове по мору. И севши у чамац, дођоше до њих, одрешисе их, и нађоше свете мученике живе и здраве, као да ништа пропатили нису. И прославише Бога. Онда ту ноћ проведоше на обали. А Анђели Божји посетише светитеље и храном их окрепише.

Сутрадан одоше свети Климент и свети Агатангел у град, и ставши на сред трга, проповедаху људима велика дела Божја. И подигнувши руке своје к небу, они говораху Богу: Благодаримо Ти, Господе Исусе Христе, што нас, који се у тебе надамо, ниси оставио, него си нас избавио од љутих мука; и ниси развеселио непријатеље наше због нас, већ си у нама прославио свето име Своје! – А беху на тргу два слепца, и један човек са сухом руком, и један ослабљени. Светитељи метнуше руке своје на њих, и одмах их исцелише. Када то виде народ, стадоше им доводити своје болеснике, и оне који духови нечисти мучаху; и све их мученици исцељиваху молитвама својим и додиром. И народ громко величаше име Исуса Христа.

Видевши то, судија Агрипин се веома удиви, и не знађаше шта да ради. Најзад оде и обавести цара о свему. Дивљаше се и цар веома, како то да, потопљени у мору, опет се обрету живи. И кад сазнаде цар да је свети Климент родом из Анкире, нареди да га са учеником његовим пошаљу у Анкиру, говорећи да град, који га је родио и одгајио, треба да га казни како хоће. И написа писмо о Клименту анкирскоме кнезу Курикију. И обојицу оковане, одведоше војници у Анкиру.

Улазећи у родно место своје, свети мученик Климент с радошћу говораше: Хвала Теби Боже, што си услишио ништавност моју! Хвала Теби Христе, што си ме удостојио да видим град у коме сам се родио! – И предадоше их кнезу Курикију. Он их испита, па их стави на муке. Најпре, помоћу силно усијаних гвоздених дасака жегоше тело светога Климента; затим га везаше за један стуб, и тако без милости тукоше, да му је и месо отпадало. А светог Аганангела обесише, и гвозденим гребенима стругоше. И упита их кнез, ругајући им се: Не осећате ли болове у телима својим? Свети Климент му одговори апостоловим речима: Ако се наш спољашњи човек и распада, али се унутрашњи обнавља (2 Кор. 4, 16). И нареди мучитељ да се силно ужеже гвоздени шлем, и метне на главу светога Климента. Када то учинише, дим велики изиђе из светитељевих ноздрва, ушију и уста. И трпећи неисказан бол, светитељ повика ка Господу своме, го ворећи: Неисцрпни Изворе, Водо Жива, Кишо спасоносна, исцели ме росом благодати Твоје! Ти си нас извукао из воде; Ти и од огња избави слуге Твоје! – Чим се светитељ тако помоли, одмах се охлади онај гвоздени шлем. Када то виде кнез Курикије, препаде се; и не знајући шта да ради, посла их у тамницу. А цара Максимијана извести писмом о свему што се десило.

А блажена Софија, друга мати Климентова, дође ноћу у тамницу са великом радошћу и сузама. Радовала се што се названи син њен показа тако изванредан Христов мученик и славан победитељ. И целиваше ране и окове обојици. И опра им и преви ране, и повеза их чистим платном. О свему подробно распитиваше светог Климента, како је и где страдао, и од кога. А донесе им и храну, и окрепи их. И сваке ноћи она долажаше и служаше сужњима Христовим.

После неког времена кнез Курикије доби наређење од цара да свете мученике пошаље у други град, звани Амисија, код другог, врло свирепог мучитеља, намесника царског Домиција. А блажена Софија испрати свете мученике далеко, заједно са оном децом коју је свети Климент за време глади био скупио у њеном дому, хранио и васпитавао, и коју је она чувала као децу

своју.

Неки од ове деце не хтедоше да се одвоје од светих мученика, него одоше с њима, привезани љубављу за њих. И успут их војници заклаше, по царевом наређењу, које је он послао, пошто је био обавештен о тој деци.

У Амисији свети мученици бише од Домиција бачени у узаврели креч у петак у осам сати пре подне, а у суботу у девет сати нађоше их живе и здраве. Када то видеше два војника, повероваше у Христа, и јавно изјавише да су хришћани. Због тога они те исте суботе, седмога септембра, бише распети од незнабожаца. Њихова су имена Фенгон и Евкарције. Онда мучитељ нареди да светоме Клименту и Агатангелу одеру кожу с леђа, и да их гвожђем дуго бију. Затим нареди да их положи на усијане гвоздене кревете, па да их сумпором и смолом поливају и одасвуд запале. А светитељи, ни мало не повређени, као на мекој царској постељи одмарајући се, заспаше слатким сном, и видеше у сну Господа Христа где им са мноштвом светих Анђела својих долази и говори: Не бојте се, ја сам с вама! – И пренувши се од сна они с радошћу испричаше један другоме то виђење. И дуго их држаше на ужареним креветима. А кад Домиције виде да им огањ није ни најмање нашкодио, беше у недоумици шта да предузме. И нареди да их одведу у тамницу.

Дуго времена остадоше свети мученици у тој тамници. Затим их опет послаше цару Максимијану, који се тада бавио у Тарсу. И на путу за Таре, мораше их силна жеђ; нарочито су војници, који су их водили, малаксавали од жеђи, јер ти крајеви беху пусти и безводни. Онда свети молитвом изведоше из суве земље извор воде слатке. И сви пише, и расхладише се. И војници понеше воде колико им беше потребно за пут. И на том путу свети Климент се свесрдно мољаше Христу Богу: да му да, да за свето име Његово буде мучен свакога дана за све време свога живота. И би му откривено од Бога, да ће са годинама које је провео у страдањима, па до окончања мученичког подвига, провести двадесет и осам година у непрекидним страдањима. Томе се свети мученик веома обрадова. Јер обузет неисказаном љубављу Христа Бога свог, он је желео да дуго времена проведе у љутим мукама за Христа, и да сваки дан хиљадама пута умире за Њега. – И када светитеља изведоше пред цара Максимијана, он се силно зачуди видећи их још живе, и после толиких мука непобедиве. Онда их испита, и нађе да су непоколебљиви. и нареди те усијаше велику пећ, као некада Навуходоносор у Вавилону. И баци у њу Христове војнике. И проведоше свети у тој пећи дан и ноћ, и нађоше их живе и читаве. Видевши то чудо многи из народа повероваше у Христа. –

Затим вргоше свете у тамницу. И проведоше у њој четири године. Јер се безбожни цар надаше, да ће им дуго тамновање додијати и приморати их да се лакше преклоне јелинској вери њиховој.

Пошто светитељи проведоше четири године у тамници, цар нареди да их изведу на суд. Али сам не хтеде да им суди као, тобож, недостојнима да им цар буде судија. Уствари, он се стиђаше њихове неустрашивости. И предаде их неком властелину Сакердону, човеку веома опаком, који је безбројне хришћане страшним мукама уморио и погубио. Предаде му их, да их примора да се поклоне боговима. Овај узео свете мученике, Климента и Агатантела, и најпре покуша да их ласкама и претњама придобије. А када у томе не успе, он нареди да их наге вежу за дрво, сваког посебно. И онда их жестоко бише, и тела им тако немилосрдно стругоше да им рамена и леђа беху потпуно до костију остругани, тако да им све месо отпаде. Сматрајући да ће одмах умрети, мучитељ нареди да их одреше и однесу у тамницу. Али када виде где светитељи стоје на ногама и сами иду у тамницу, толико се постиде да од стида и беса потпуно малакса телом, те га слуге, једва живог, на рукама однесоше из суднаце кући његовој. А светитељима, док иђаху путем за тамницу, отпадаху крвава парчад меса од тела њихових. Ту парчад хришћани покупише из прашине по путу, и као велико благо чуваху чесно код себе.

Када цар дознаде за Сакердонов случај, насмеја се, и рече: Гле, славни Сакердон, који је многе хришћане победио, побеђен је од двојице. – У том тренутку поред цара се налажаше неки кнез, по имену Максим. Он замоли цара да те мученике преда њему у руке. И хваљаше се да ће их, или приморати да принесу жртве боговима, или их мукама уморити. Цар нареди, те му предадоше светитеље. И он их не стаде одмах мучити, него је много дана пријатељски с њима разговарао, и саветовао им да се поклоне боговима. Дозвавши их једном к себи, рече им: Радујте се, људи! Бесмртни богови вас воле као своје властите синове, и брину се за вас, јер ми много пута у сну и на јави рекоше за вас, да ћете се ви обратити к њима. Због тога су и задржали ваше мучетеље, да вас не погубе, јер чекају ваше обраћење, које је већ близу. Јер прошле ноћи јави ми се велики бог Дионис, и рече ми: Доведи к мени она два човека! И ево, људи, и храм је Дионисов отворен, и жртвеник је украшен, и жртве су готове! Хајдете и принесите му жртву! – одговорише свети: Безочно лажеш, судијо! Јер твоји богови, као што су на јави неми, тако ни у сну не могу говорити. Који ти Дионис рече то? Јер су у вас два кипа његова: један камени, други бакарни. Ако ти је камени то рекао, онда му ми проричемо да ће убрзо настати време, када ће бити разбијен у комаде, који ће бити, или са другим камењем узидани у неку грађевину, или у огањ бачени

и у креч претворени. А ако ти је то рекао бакарни Дионис онда ће бити прекован у котлове, и друго слично посуђе.

Не подносећи овакве речи, Максим их стаде љуто мучити. А мучење се састојаше у овоме: оштре гвоздене справе, сврдлови, мачеви, клинци, трозупци, бише врло густо побијени у земљу, оштрицом навише и вираху из земље за једну стопу у висину; и на њих голог светог Климента полеђушке положише, са лицем окренутим горе. Тада нареди мучитељ да га дебелим моткама туку одозго. А светом Агатангелу много растопљеног олова излише на главу. И када моткама бијаху светог Климента по грудидима, и свуда, од главе до ногу, то се сва она оштра оруђа забадаху одоздо у тело његово, и једна допреше до срца, друга до прсију, трећа до стомака, а нека му пробише цело тело и вираху. И када после дугог бијења нареди мучитељ да мученика скину одатле, једва га много њих са великом муком ишчупаше из оних оруђа. И Максим беше запрепашћен, и дивљаше се таквом трпљењу, да ни толике муке не могу, нити да приморају мученике да се обрате к боговима, нити да их уморе. Јер вишњи Бог чуваше душе њихове у телима њиховим, да не изађу из њих, на велико прослављење светог имена Свог, а на посрамљење незнабожаца.

Сазнавши за то, цар Максимијан осуди свете мученике на вечиту тамницу, све док тамо не умру. Али неки великаш, по имену Афродисије, по пореклу Персијанац, који је био врло вешт у измишљању најстрашнијих мука за хришћане, замоли цара да му да те мученике да их он погуби. Цар му их даде. И он их одведе кући својој. И приреди раскошну трпезу, и нуђаше мученике да с њим једу, пију и веселе се. А они му рекоше: Ми се хранимо небеским јелом и пићем. Ко то јело једе, и то пиће пије, неће никада ни огладнети ни ожеднети, него живи вавек веселећи се. – А Афродисије то прими као личну увреду, и рече: Сутра ћу вам спремити обед који желите: смрт опаку.

Сутрадан нареди Афродисије да се донесу два воденична камена, да се светима обесе о врат, те да их они тако вуку по целој граду на срамоту своју. И док су свети мученици вукли камење кроз град, многи бацаху, камење на њих, али се већина дивила тако великом и дугом страдању њиховом, и сматрали их за бесмртнике. Стога се и обратила Христу.

После тога, према царевом одлуци, бацише свете мученике у тамницу на вечито тамновање, е да би, измучени дугим тамновањем, умрли у тамници. И остадоше свети мученици много година у тамници, све док се не наврши двадесет и осам година страдања, као што то би откривењем Божјим речено

светом Клименту у Тарсу, када су га водили цару на суд. За то време многи исповедници Христови и почеше и завршише свој мученички подвиг, а ова два мученика још беху у свом мученичком подвигу.

После Максимијана зацари се Максимин. Пошто се крв хришћанска немилице проливала, стражари тамнички, којима беше додијало дуго тамновање Климентово и Агатангелово, отидоше цару и упиташе га: Шта наређујеш за она два сужња, који даного година од многих царева и од многих великаша мучени најстрашнијим мукама, не умреше, и ето су још живи у оковима; и мада их нико не гледа и не брине о њима, ипак су здрави и у лицу светли, и држимо да су бесмртни? – Цар Максимин најпре најпогрднијим речима испова своје богове, што нису били у стању да тим сужњима одузму привремени живот, па онда испита ко су и откуда су. И када сазнаде да су из галатијског града Анкире, он нареди да их упуте тамо кнезу Лукију, који је у то време управљао тамо. Дознавши за овакву наредбу, светитељи се веома обрадоваше. Јер је свети Климент силно желео да свој мученички подвиг оконча у постојбини својој, о чему је и молио Господа Христа. И молитва му би услишена.

Када свете мученике доведоше у Анкиру, изведоше их на суд пред Лукија кнеза. Он се не упусти ни у какво испитивање, него нареди да их одмах вргну у тесну тамницу, ноге им метну у кладе; врат, руке и цело тело окују у железне вериге, и натрпају тешко камење, како не би могли мрднути телом, нити испружити ноге.

Сутрадан изведе на суд само светог мученика Агатангела. У почетку га засу многим ласкама, да би га привукао своме зловерју. Али када виде да је непоколебљива духа, он га стаде мучити: метну му усијане минђуше на уши; затим му свећама сажеже ребра, па му најзад мачем отсече свету главу. А чесно тело мучениково узе блажена Софија, друга мајка Климентова, уви у чисту плаштаницу с мирисима, и положи у пећини, у којој се налажаше и мала црква хришћанска. Јер због свирепог гоњења од стране незнабожаца хришћани нису могли имати јавне цркве. Стога у пећини направише себи цркву, и тамо вршаху своја богослужења. Свети мученик Агатангел страдао је од разних мучитеља: од два цара, Диоклецијана и Максимијана; и од великаша: Агрипина, Курикија, Домиција, Сакердона, Максима, Афродисија и Лукија. Свој мученички подвиг оконча петог новембра.

Када свети Климент дознаде о кончини свога ученика и сапатника, светог мученика Агатангела, испуни се неисказаном радошћу што га испред себе посла Богу. И лежећи ницице на земљи, притиснут тешким оковима, он

узносаше велику благодарност Богу за светог Агатангела, што га удостоји да подвиг доврши, веру сачува, све муке јуначки поднесе, и буде увршћен међу свете мученике на мебу. А мољаше се и за себе, да би могао до краја издржати, и прелукаву главу вражју размрскати, и са славом прећи у жељена небеса.

После посечења светог Агатангела, мучитељ Лукије нареди да светог Климента сваког дана муче у тамници, и то на овај начин: бодљикавим оштрим штапом бијаху мученика по лицу и глави, задајући му сваки дан по сто и педесет удараца, и то чињаху са светитељем од петог новембра па све до петог јануара. Бијен страшно, дању је крв његова натапала тамничку ћелију, а ноћу, благодат Божја која га посећиваше преко светих Анђела, исцељивше ране његове. А незнабошци беху у великој недоумици, јер долазећи сваки дан, затицаху мученика увек здрава. И луди од беса, они још свирепије бијаху мученика по глави и лицу, наносећи му увек по сто и педесет одређених удараца.

Пред Богојављење дође у Анкиру, по наређењу царевом, други намесник уместо Лукија, по имену Александар. И уочи Богојављења, ноћу, кад је требало да се служи бденије, блажена Софија сакупи хришћане, и узе са собом васпитанике Климентове: дечаке и девојчице, и одоше у тамницу код светог Климента. А Бог поможе вернима у њиховом потхвату, јер наведе тврд сан на тамничке стражаре; само један од њих не спаваше, и он беше потајни хришћанин. Он им и отвори тамницу. Ушавши унутра, хришћани са Софијом мудрому скинуше окове са светитеља, па га узеше и одведоше у ону цркву у пећини. И с радошћу празноваху благодарећи Бога. А кад свану, свети Климент отслужи свету дитургију, и сви се причестише Божанским Тајнама из светих руку свога пастира. Изговори архијереј Божји и дугу поуку, у којој прорече за своју смрт, да ће ускоро бити убијен. И рече им: Не бојте се, браћо, нико од вас неће ни погинути, ни пострадавати. Вуци ни једнога дограбити неће. Само ћу ја са двојицом свештеника положити душу своју за великог архијереја Христа, који је душу своју положио за нас. – А прорече и то, да ће убрзо гоњење престати, идолопоклонство исчезнути, а света вера процветати. Јер ће Небески Цар подићи на земљи таквог цара, који ће, просветивши се светим крштењем, просветити и све земље римске царевине. И он ће основати Нови Рим. И вера ће засијати свуда.

Пошто порече то своје духовном стаду, и обрадова душе њихове, свештенослужитељ Климент оде са свима присутнима у дом мајке своје Софије, и уреди велику трпезу, и све угости. И остаде свети Климент у дому њеном

до двадесет и трећег јануара. За то време намесник Александар се бавио пословима управе. И обавестише га да је хришћански епископ Климент изашао ноћу из тамнице. И стадоше га тражити. А кад дође недеља, архијереј Божји свети Климент оде у цркву пећинску, да служи свету литургију. То сазнадоше незнабошци, и известише намесника. Он одмах оде са војском и, ушавши унутра, нађе светог Климента где пред престолом Божјим стоји и приноси Бескрвну Жртву. И нареди намесник једном војнику да отпозади удари мачем архијереја по врату. И кад војник то учини, паде глава светог свештеноченика Климента на свети престо, и на предложене Дарове, и обагри се крвљу његовом Бескрвна Жртва и сав свети олтар. А присутни верници беху у великом страху и ужасу. Ма да и сами очекиваху смрт, не жаљаху себе, него за пастирем својим наглас плакаху и ридаху. А намесник одмах изиђе напоље, не учинивши од народа никоме ништа. Само два свештеника бише са светим Климентом у олтару посечена. Њихова су имена Христовор и Харитон, ђакони.

Блажена Софија сузама и радошћу зали чесно тело свога милог сина, а у самој ствари свога духовног оца и пастира. Плакаше, јер се лиши њега на земљи; радоваше се, јер добро оконча мучеништво, и пређе ка Господу Христу. И би светитељ са оба два ђакона чесно погребен од Софије и присутних хришћана у пећинској цркви крај гроба светог мученика Агатангела, 23 јануара 312 године.

Тако свети свештеноченик Климент заврши дуги подвиг свога мучеништва, двадесет осам година подносећи за Христа безбројне и неисказане муке. О њему грчки историчар Никифор каже овако: Све од постања света: који су ради Бога поднели ма какво страдање од огња, од гвожђа, од камена, од дрвета; и који су се са зверовима борили; и који су дуго у оковима мучени; и који су од разних смрти у земљи, у води, у ваздуху скончали; и који су од силног мраза или од силне жеге пресвисли; и који су ма каквим мучењем и казнама лишени живота, – све њих свети Климент са Агатангелом страдањима својим много превазиђе. Страдао је од једанаест мучитеља у разним градовима: У Анкири – од галатијског антипата Домицијана; у Риму – од цара Диоклецијана; у Никомидији – од намесника Агрипина; опет у Анкири – од кнеза Курикија; у Амисији – од царског намесника Домиција; у Тарсу – од цара Максимијана, од властелина Сакердона, од кнеза Максима, од великаша Афродисија; опет у Анкири – од кнеза Лукија, најпоследње – од намесника Александра. Јер сви ови мучитељи одашиљаху светог Климента један другоме као неко чудо никада невиђено. Јер је у току толиких година, и у толиким разновременим љутим мукама, остао са учеником својим Агатангелом непобедив и непоколебљив, крепљен Богом, Господом нашим Исусом Христом

ради славе светог имена Његовог, коме са Оцем и Светим Духом од сваког створења приличи свака слава, част и поклоњење вавек, амин.